

In het cellencomplex is humor een wapen

Op een bedrijventerrein in Groningen, naast een autoverkoop en schuin tegenover de bekende je-neverstoker, ligt het cellencomplex van de Groninger politie. Een complex met vijftig cellen, waar 24 uur per dag, zeven dagen per week, jaar in, jaar uit het licht brandt en waar altijd mensen aanwezig zijn. Verslaggever Rob Zijlstra liep in drie diensten 24 uur mee.

Door Rob Zijlstra

◀ De cellen zijn klein en kaal, met een vast bed, een toilet van roestvrij staal en een ingebouwde televisie. Foto's: DvhN/Kees van de Veen

Gerke doet 's ochtends de koffieronde. 'Moi 'em. Hoe lang moet je? Drie dagen? Nou 't ergste is dan dat je drie dagen tegen mijn gezicht aan moet kijken. Koffie of thee?' De verdachte - slaperig, boxershorts, T-shirt - blijft koffie. Het is een doordeweekse dag en het is rustig in het cellencomplex aan de Hooghoudtstraat in Groningen. Elf mensen zitten achter de deur, onder wie een paar justitieklanten. Mannen met openstaande boetes.

Elf mensen binnen zegt niks. Met elf klanten kan het drukker zijn dan met dertig, zegt Reint-Jan, coördinator van de ochtendploeg. 'Het hangt van de personen af. Met één of twee psychiatrische gevallen erbij kan het heel druk zijn. Het is hier hollen of stilstaan.'

Het is elf uur als J. wordt binnengebracht. Zijn komst is aangekondigd. Hij is vanochtend opgepikt op de Grote Markt in Groningen, bij het pand van studentenvereniging Vindicat. Laveloos wordt de man uit een politiebuisje gesleept. Hij heeft alles laten lopen en dat is te ruiken ook. Hij gaat rechtstreeks naar een dronkenmancel.

Kreunt: 'Wanneer mag ik naar huis?'
De agenten: 'Je mag naar huis als je weer nuchter bent.'
J. mompelt: 'Wanneer ben ik weer nuchter?'

Zo te zien nooit weer. Er wordt een GGD-arts gewaarschuwd die J. moet onderzoeken. In de kale dronkenmancel trekken vier arrestantenbewaarders zijn meurende en natte kleren uit. Die stank, zeggen ze, went nooit. J. zal de komende uren op de grond zijn roes uitslapen. Camera's houden hem in de gaten. J. is een vaste klant. Coördinator Reint-Jan: 'We maken mee dat we iemand rond het middaguur laten gaan en dat die voor het avondeten alweer binnen is.'

Het cellencomplex aan de Hooghoudtstraat werd in 2008 in gebruik genomen, ter vervanging van de politiecellen in Delfzijl en in het hoofdbureau van politie aan de Rademarkt in Groningen. Wie door de politie als verdachte wordt aangehouden, komt eerst hier terecht. Wie na drie dagen nog steeds verdachte is, vertrekt na tussenkomst van de rechter naar een huis van bewaring, meestal naar Ter Apel.

De cellen zijn klein en kaal. Een vast bed, een toilet van roestvrij staal en een ingebouwde televisie met drie zenders: Eurosport, Discovery en Animal Planet. Geen kranten, geen actualiteiten. Wie wil lezen, kan een oude leesportefeuille krijgen. Of een boek. De Bijbel, de Koran. In een kastje liggen een paar beduimelde thrillers. Roken is verboden. Wie een sigaret wil, krijgt drie keer per dag de gelegenheid, tien minuten per keer, buiten op de luchtplaats.

Op de oostwand van iedere cel staat een stip, de kant van Mekka, voor moslimklanten. In de centrale keuken is koosjer eten beschikbaar.

Als het even kan is de sfeer in het complex vriendelijk en gemoeidelijk. Humor is er een belangrijk wapen. Tegen half zes gaan Gerke en Marinus, twee oude rotten in hun vak, met het avondeten rond. Dampend eten in plastic bakjes. Terwijl Marinus de zware celdeur opent, roept Gerke: 'De slavinken zijn in de aanbidding vandaag. En verder hebben we ondergedompeld konijn. De vinken dan maar? Dat is vier-euro-zestig. Ik zet het wel op de rekening, mienjong.'

Gerke doet dit werk nu 27 jaar. Hij zegt: 'Je moet enige levenservaring hebben om dit werk goed te kunnen doen. Je moet over veel empathisch vermogen beschikken. Sommige klanten staan op springen. Daar moet eerst de druk even af, maar dan moet er wel een uitlaatklep zijn. Je moet laten zien

dat je niet hun tegenstander bent. Vroeger werd er nog wel eens een robbertje gevochten. Dat is niet wat je wilt. Nu doe ik mijn leesbrilletje af en praat. Er is een strakke lijn, maar soms moet je een beetje naar links, beetje naar rechts. Dat moet je aanvoelen.'

Belangrijk: 'Je moet niet te soft zijn. Marokkanen schelden vaak. Dan moet je terugschelden. Dat hebben ze liever. Na een tijdje zeg ik 'waar zijn we nou helemaal mee bezig' en dan worden ze meestal wel rustig. Soms zegt een klant 'ik ga in hongerstaking'. Dan zeg ik, dat is goed jongen, dan doe ik de deur dicht en zeg 'tot over drie dagen'. Meestal melden ze zich na een uurtje via de intercom. Of ik even wil komen.'

Zijn collega Marco: 'Je moet respectvol met de arrestanten omgaan. Dat is beter voor iedereen. Voor ons, voor de verdachte, maar ook voor de collega's die straks met de verdachte het verhoor ingaan. En je moet duidelijk zijn. Consequent. Wil iemand roken? Dan is het ja. Of nee. Nooit: straks misschien.'

Gerke: 'We hebben een vaste groep, een man of dertig in de leeftijd van 40 tot 55 jaar. De verslaafdengroep. Je kent ze en zij kennen jou. Maar de laatste jaren zijn onze klanten diverser geworden, meer vrouwen, maar ook meer jeugd, jeugd met een grote bek. Mensen zijn agressiever geworden, zowel fysiek als verbaal.'

Er wordt een man uit Hoogezand binnengebracht. Iets met geluidsoverlast. Hij is vrolijk, lacht uitgelaten, maakt danspases. Bij zijn aanhouding had hij een valse naam opgegeven. Zelf ziet hij dat anders. 'Ik heb gewoon mijn andere naam gebruikt, weet je.' Bij de intake wordt hij gefouilleerd, moeten de schoenen uit en de broekzakken leeg. Alles - sleutels, verfrommelde papiertjes, telefoon, een aansteker, kleingeld - wordt geregistreerd. A. vindt het niet erg dat hij is gearresteerd. Zegt: 'Lekker een paar dagen vakantie vieren hier.'

Wanneer alle formaliteiten in de computer zijn ingevoerd, krijgt A. blauwe badslippers - standaard - en moet hij een contractje ondertekenen. Daarin staat dat hij zijn cel netjes zal achterlaten. Vernielingen worden in rekening gebracht. Heupwiegend sjokt A. achter John aan naar cel 23.

Eenmaal ingesloten, is het snel afgelopen met het vakantiegevoel van A. Vrolijkheid maakt plaats voor boosheid. 's Avonds, bij de eerste koffieronde, ontdekken de bewaarders dat hij in zijn cel heeft gerookt. Dat ruik je, maar A. ontkent. Hij is nu agressief en vijandig. Er wordt overlegd, gebeld. Die dienstdoende hulpofficier van justitie geeft toestemming: cel 23 wordt ontruimd voor een grondige inspectie. Blijkt dat de

verdachte peuken heeft meegesmokkeld vanaf de luchtplaats. Hij moet uit de kleren. Als hij zich blijft verzetten en steeds agressiever wordt, wordt besloten hem over te brengen naar het D-blok, naar de gifgroen geschilderde isoleercel.

Vier bewaarders maken zich op om A. over te brengen naar de isoleer. Als het moet met geweld. A. ziet dat hij geen schijn van kans heeft en loopt uiteindelijk gedwee mee. 'Mag ik een sigaretje?' John: 'Nee. Je hebt al gerookt.'

Het zal een onrustige avond worden. In cel 35 zit een Roemeen die meldt dat hij zelfmoord wil plegen. Er komt een beresterk ogende man binnen die zijn vriendin in bed heeft betrappt met zijn vriend. Hij is te dronken om iedereen verrot te slaan, zoals hij roept. Hij is aangehouden op verdenking van huiselijk geweld.

In 30 zit en ligt P. Huilend. Met zijn voeten trapt hij tegen de stalen deur. Via de intercom laat hij weten dat hij niet tegen kleine ruimtes kan. Afwisselend gilt en smeekt hij dat hij wil worden opgenomen. Hij krijgt cameratoezicht in zijn cel. John: 'Jongens die verslaafd zijn en hier binnenkomen, krijgen de eerste 24 uur geen methadon. Omdat we niet weten wat ze allemaal al hebben gehad.' P. klaagt dat hij ziek is, dat hij bang is dat hij dood gaat. John neemt hem mee naar de luchtplaats en weet hem met wat extra Ruba-sigaretten te kalmeren. John zegt: 'Met sommige mensen heb ik wel te doen. Die geef ik wat extra aandacht.'

Het is nu hollen in plaats van stilstaan. Ergens drukt een advocaat die een cliënt bezoekt per ongeluk op de alarmknop. Een rechercheur komt een prostituee ophalen die moet worden overgebracht naar Amsterdam in verband met een onderzoek naar mensenhandel. De iele vrouw heeft haar werkkleding nog aan. Ze krijgt een veel te groot wit T-shirt mee. A. meldt zich vanuit de isoleer en vraagt vriendelijk of hij terug mag naar zijn vakantieverblijf. Als hij rustig blijft, mag dat. Hij mag zelfs nog even roken. Als dank plast hij voor het oog van de camera op de luchtplaats. P. meldt zich ook weer. Hij wil paracetamolletjes.

Ondertussen maakt iedereen zich grote zorgen over een jonge vrouw die in haar cel ten einde raad is. Er is iets naars gebeurd met haar vriend waarbij haar zontje levensgevaarlijk gewond is geraakt. Haar rol is onduidelijk. In het ziekenhuis wordt op datzelfde moment gevochten voor het leven van het kind en de 23-jarige moeder weet dat. Dora probeert haar te kalmeren en heeft daar de handen vol aan. Na uren lukt het haar de wanhopige vrouw iets rustiger te krijgen. Op

het beeldscherm in de controlekamer is te zien hoe ze tegen elkaar aan op het bed in de cel zitten. De bewaakster heeft een arm om de trillende vrouw heengeslagen en troost haar. Dan dekt ze de jonge moeder met een dekentje toe, stopt haar in zoals een ouder een kind naar bed brengt.

Tante Dora, zeggen de collega's. Vooraf is nooit te zeggen of het druk wordt. De zondagavond is vaak goed voor een paar huiselijk geweld-klanten. Dan is er voetbal op tv geweest, raakt het bier op en dan moet de vrouw er aan geloven. De donderdagnacht, stapavond in de stad, levert ook altijd wel wat op.

De drukste dienst is die van de nacht van zaterdag op zondag. Alawad zegt: 'Als alles mee zit wordt het een actieve nacht, het weer is goed, want niet te koud. Dan blijven de stappers op straat hangen.' Voor de arrestantenverzorgers betekent een rustige nacht een lange nacht, is het druk, dan vliegt de tijd.

Even na middernacht worden twee jongens binnengebracht uit Scheemda. Vechtpartij bij een jeugdthunk, wapens. Als een van hen op verzoek zijn schoenen uitdoet, zegt Henk: 'De volgende keer geurvetters meenemen.' De verdachte: 'Ja meneer.' Henk: 'Die dingen kun je kopen bij de Hema.' Verdachte: 'Ja meneer.' Henk: 'Je mocht willen dat je eigen kinderen zo beleefd zijn.'

Tegen de verdachte: 'En nu je cel in. Slaap lekker.' De tweede verdachte wil bellen. Zegt: 'Ik heb recht op één telefoontje.' Henk: 'In Amerika, maar niet hier.' Dan wil hij een slaapta-blet. Henk weer: 'Heb ik niet. Ik heb wel een rubberen hamer.' Hij zegt: 'Ach, beetje humor. Daar worden ze rustig van.' Wordt hij nooit moedeloos van dit werk? 'Nee. Boeven zijn mijn broodwinning. En ik behandel iedereen gelijk. Dieven, verkrachters, moordenaars, het maakt mij niet uit. Ik laat ze roken, ze krijgen koffie van me. Het zijn verdachten en wij zijn niet de rechters. Wij hoeven niet te oordelen.'

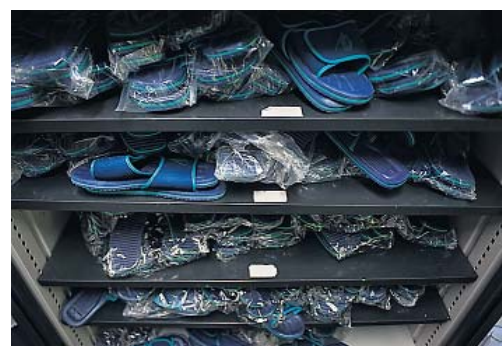
Tegen de verwachting in blijft het relatief rustig voor een zaterdagavond. Zelfs de dronkenmancen blijven leeg. Er komt nog een arrestant binnen die zegt dat hij projectontwikkelaar is. Hij was betrokken bij een ruzie in een shoarmazaak. De ontwikkelaar zegt dat hij niks heeft gedaan. Alawad en Henk gaan er niet op in. Een (ongeschreven) regel: ga nooit met een verdachte in discussie. De aangeschoten ontwikkelaar krijgt bij de intake zijn blauwe badslippers, tekent voor zijn cel en informeert of er morgenochtend een ontbijtje wordt geserveerd. Henk: 'Eitje erbij? Dat is twee euro extra.' Verbaasd vraagt de man of hij moet betalen? Henk: 'Jij wel.'

Naarmate de nacht vordert, neemt de onrust in de binnenstad van Groningen toe, zo kan worden opgemaakt uit de lawaaiige portofoons die hier en der staan. Een vechtpartij op de Grote Markt, vechtpartij aan de Vismarkt bij de Albert Heijn, ergens wordt een portier met de dood bedreigd, er worden aanhoudingen verricht bij danscafé Rumba.

Voor de arrestantenverzorgers is het vooralsnog afwachten wat komen gaat. Op de televisie gouwe-ouwe videoclips. Alawad deelt thuis bereide kip uit en buigt zich dan weer over de Sudoku-puzzels in de krant. Samir maakt om vijf uur met een zaklamp een ronde langs de cellen en meldt aan de nachtkoördinator Ron dat er geen bijzonderheden zijn. Iedereen slaapt. Henk speelt met Ron het spel Wordfeud. In de Poelestraat worden agenten bekogeld met glaswerk en in de W.A. Scholtenstraat honkballen jongelui met lege bierflesjes. De verdachten van de gemelde ellende in de Groninger binnenstad moeten nog binnenkomen. Die zijn voor de ochtendploeg.

▲ Kale gangen in het cellencomplex

▲ Blauwe badslippers zijn standaard